

A visszacsatolás alkalmazása nem szükségképpen merül ki a keresőkép iteratív módosításában. Alternatív lehetőség az indexelt dokumentumbázis (un. dokumentumtér) ill. a dokumentumok tartalmi leírása (un. dokumentumvektor) módosítása, transzformációja is. A SMART rendszerben mindkettőre fejlesztettek ki algoritmust s alkalmazták kísérleti körülmények közt. Mindkét esetben a folyó, ismételt keresés mellett biztosították a korábbi keresési eredmények felhasználásának lehetőségét is.

## MŰKÖDÉSI JELLEMZŐK

A SMART-kísérletsorozat – elsősorban távlati alkalmazás szempontjából – jelentős része az üzemszerűen működő rendszerek tanulmányozása és összevetése a SMART eredményeivel, tapasztalataival. Ilyen vizsgálat volt az interaktív keresés és az automatikus információ-kijelzést tartalmazó módszerek vizsgálata, a relevancia-ítéletek és az információkereső rendszerek teljesítmény-értékelése közti kapcsolat elemzése, végül a manuális ill. az automatikus indexelési módszerek összehasonlítása. A SMART-rendszer alapelveinek, módszereinek gyakorlati alkalmazását azonban még jónéhány vizsgálatnak kell megelőznie, főleg a felmerülő költségek és a teljesítmény viszonyát illetően.

SÁRDY Péter

Fejér Megyei Könyvtáros. Fejér megye könyvtárosainak tájékoztatója. Kiadja a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár, Székesfehérvár.

Könyvtári szakirodalmunk egyik mostohagyereke a (ma már pontatlanul) "hálózati híradó"-nak nevezett műfaj. Bevallottan "helyi érdekűnek" kétszül, s ezt a könyvtáros-kollegák annyira komolyan veszik, hogy tudomásom szerint egyetlen intézményben sem található meg ezeknek a kiadványoknak többé-kevésbé teljes sorozata. Természetesen azt, hogy e szigorú elbírálás igazságos-e, csak a híradók elemzése döntheti el.

Az un. hálózati híradók nagyjából két csoportra oszthatók: a területi és a szakterületi hatókörűekre. Az előbbinek klasszikus példája a megyei híradó, az utóbbié a szakmai (műszaki, mezőgazdasági, orvostudományi, stb.) hálózat híradói. Miután pedig az élet gyakran produkál nehezen beskatulyázható jelenségeket, itt is találunk átmeneti kategóriákat. Példaként elég a hálózatnyi létszámmal működő nemzeti könyvtárunk "házi" (de nemcsak házon belül érdekes) híradójára vagy egyes egyetemi könyvtáraink hasonló kiadványaira utalni (pl. "Műszaki Egyetemi Könyvtáros"), mely utóbbiak a központi könyvtáron kívül a tanszéki, kari és egyéb hálózati könyvtárak problémáit is műsorra tűzik. A szakmai hálózati híradók a nagy szakkönyvtári-információs szervezetek fejlő-

désével párhuzamosan egyre magasabb szakmai szintre emelkedtek, egyre inkább közérdekűvé váltak, s közülük a legjobban (mindenekelőtt a "Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója"-ként megindult "Tudományos és Műszaki Tájékoztató") ma már nem hirodónak, hanem szakfolyóiratnak tekinthetők és tekintendők.

A területi hálózati hirodók őstipusa a megyei könyvtárak módszertani körleveleiből nőtt ki. Ez egy-egy megye tanácsi könyvtárhálózatának belső életéről, eredményeiről, hiroeiről számolt be a hálózat munkatársai számára. Módszertani közlemények mellett félévi vagy évi összesített eredmények, könyvtáralapítások és könyvtárbővítések, személyi hírek, rendezvényi tudósítások jellemzik ezt a műfajt. A kezdeti hirodó-típus elsősorban a megyei könyvtár "belső munkatársává" kívánta tenni azt a néhány ezer négyzetkilométeren szétszórt néhány tucat főfoglalkozású és néhány száz társadalmi munka vagy tiszteletdíjas könyvtárost, akikre a megye lakosságának könyvtári ellátása épült.

A hálózati hirodók a könyvtárügy fejlődésének hű tükörképei. Közvetlenül is (ti. oly módon, hogy a közölt információanyag szemlélteti a könyvtárak életét), de közvetve is: a közlemények témakörének bővülése és színvonalának emelkedése által. Nagyjából mindegyik megyei hirodóra érvényesnek látszik ez a megállapítás, ha nem is egészen azonos mértékben. A fejlődés egyik legszembeötlőbb bizonyítéka a székesfehérvári hirodó.

A XIV. évfolyamába lépett, negyedévenként megjelenő Fejér megyei Könyvtáros is végigjárta a törvényszerű fejlődési fokokat. Első évfolyami (Könyvtári Hirodó címmel) a tanácsi könyvtárhálózat munkatársainak informálását és szakmai továbbképzését szolgálta. Az utolsó évfolyamok már tartalmaz (bár természetesen megyei szintű és hatókörű) "összkönyvtárügyi" szaklappá nőttek.

A könyvtárügy erősödő integrációs tendenciáinak következményeként ma már minden megyében több-kevesebb sikerrel azon fáradoznak, hogy a hirodó ne hálózati tematikájú és hatókörű legyen, hanem egy megye valamennyi könyvtárát fogja át. Ez az integráltság A Fejér Megyei Könyvtárosnál is világosan megmutatkozik, s nyomban hozzátehetjük: nem pusztán formálisan (nagy létszámú szerkesztőbizottsággal, amelyben "mindenki benne van") hanem tartalmában, szemléletében. Ez az összkönyvtárügyi szemlélet kétféleképpen jelentkezik. Egyrészt a cikkanyag tematikája tükrözi az egységességet, hisz a gyermekkönyvtáraktól a műszaki könyvtárakig, a szakszervezeti könyvtárak módszertani munkájától az RMNY-ananyagig valóban igen széles ez a skála; másrészt az általánosabb érdekeltségű vagy általánosíthatóan feldolgozott témák erőteljes jelentkezése (katalógusszerkesztés, állományellenőrzés, helyismereti gyűjtemény stb.).

A lap elsősorban megyei könyvtárközi hirodó, célja az igényes informálás és orientálás. Az e célt szolgáló anyag tölti ki a hirodó főrészét, a cikkrovaot. A szerkesztőség nagy érdeme, hogy ezt tönnyire tematikusan állította ami, nagyon nehéz, és előrelátást, valamint fokozott szervezőmunkát igénylő feladat. A tematikus számok alapja néha valamilyen aktualitás (szakmai konferencia vagy évforduló), máskor a könyvtári munka egy részterülete, pl.:

- 1972. 1. sz.: megemlékezés a nemzetközi könyvről Fejér megyei íróknak a könyv szerepét méltató írásaival; a gyermekek és az ifjúság könyvtári ellátásával foglalkozó összeállítás;

- 1972. 2. sz.: a művelődési otthon igazgatók III. országos konferenciája kapcsán klubkönyvtári tematikájú cikkanyag;
- 1972. 3. sz.: a megyei könyvtár 20 éves jubileumával kapcsolatos cikkanyag;
- 1972. 4. sz.: szakszervezeti könyvtári munka;
- 1973. 1. sz.: a megyei könyvtár új épületének tervével foglalkozó összeállítás;
- 1973. 2. sz.: helyismereti munka;
- 1973. 3. sz.: a dunaujvárosi gyermekkönyvtári napok alkalmával a gyermekkönyvtárügy problematikája.

A cikkek szerzői gárdája is kifejezi azt, hogy a lap nem egyetlen hálózat közlönye. A cikkírók között sok a szakszervezeti könyvtáros, de találkoztunk iskolai könyvtárosokkal, párt- és állami vezetőkkel, levéltárosokkal, népművelőkkel is. A cikkek színvonala – reálisan "saját mezőnyéhez" viszonyítva a lapot – jó; egyesek megközelítik az országos szaklapok cikkeinek általánosítási fokát is.

A lap egyik főcélja a megye könyvtárai közötti kapcsolatok ápolása lévén, érthetően nagy szerepet kap a könyvtárismertetés. "A Könyvtárról Könyvtárra" c. rovatban NEMÉNYI László szerkesztő mutatja be az egyes könyvtárakat – részletes, az intézmény történetét és társadalmi környezetét is feltáró elemzéssel. Érdeemes megemlíteni, milyen könyvtárakat ismertetett a lap utóbbi néhány évfolyama:

- Nehézipari Műszaki Egyetem Kohó- és Fémipari Főiskolai Karának Könyvtára (Dunaujváros) – 1972. 1. szám.
- A Székesfehérvári Könnyűfémű Műszaki Könyvtára 1972. 2. sz.
- A Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár (Székesfehérvár) – 1972. 3. sz.
- A Szakszervezetek Fejér megyei Tanácsa Központi Könyvtára (Székesfehérvár) – 1972. 4. sz.
- A székesfehérvári Velinszky László Városi Könyvtár – 1973. 1. sz.
- Az István Király Múzeum Könyvtára (Székesfehérvár) – 1973. 4. sz.
- A József Attila Városi Könyvtár (Dunaujváros) – 1974. 1. sz.

A lap további rovatai jelentős tematikai bővülést hoznak. "Ezt láttuk" címmel a város és megye kulturális életének fontosabb eseményeit ismertető beszámolók, tudósítások kapnak helyet, így pl. a székesfehérvári városi könyvtár, valamint a finnországi testvérváros: Kemi városi könyvtára közti kapcsolatok kiépülése, a Jelenidő c. film ankétja egy pusztán, könyvtáravatások, stb. Fontos és példamutató az 1972. 1. számban megindított "Kövek, színek, emberek" c. rovat, amely a helyismereti (elsősorban a könyv-, könyvtár- és nyomdászattörténeti) kutatómunka legújabb eredményeiről publikál közérdekű adalékokat. Ezt is érdemes témákkal szemléltetni:

- TÓTH György István: A Fejér megyei Olvasótársaság (1972. 1-2. sz.)
- TÓTH György István: A megyei könyvtár egyik elődje: Székesfehérvár szabad királyi város könyvtára (1972. 3. sz.)
- TÓTH György István: A székesfehérvári Számmer Nyomda alapítási éve (1972. 4. sz.)
- MURÁNYI Lajos: Adalékok a székesfehérvári könyvkereskedelem és nyomdászat történetéhez (1973. 2. sz.)

- TANKA János: Áts József, a tragikus sorsu kálozi költő (1973. 3. sz.)
- SULYOK János: Három székesfehérvári vonatkozásu, 18. századi ismeretlen nyomtatvány (1973. 4. sz.)
- TÓTH György István: A székesfehérvári Szabadság első tárcája: Reviczky Gyula verse (1973. 4. sz.)
- MAGYAR Zsuzsa: Egy 18. századi könyvkötő Székesfehérvárott Philipp Jacob Aman (1974. 1. sz.)

Az érdekes helyismereti rovat kiegészítése a Fejér megyei vonatkozásu kiadványokat ismertető, széles áttekintést nyújtó "Könyvespolc". A lap minden számát gazdag hirtanyag zárja, amely egyben a város és a megye kulturális életéről is képet ad.

A Fejér Megyei Könyvtáros kiállítása (a korlátozott technikai lehetőségek ellenére) izléses és ötletes. Az illusztrációkon kívül az újabb számokban már fényképek is helyet kapnak.

A lap feltétlenül kiemelendő erényei, hogy:

- nagyon céltudatos, következetesen megvalósított és színvonalas szerkesztői elképzeléseket tükröz;
- sikeresen valósítja meg a megye teljes könyvtárügyének szolgálatát;
- információanyagában országos kitekintést nyújt, tehát nem zárkózik a közigazgatási határok közé, hanem a megye könyvtári életét a magyar könyvtárügy egészében vizsgálja;
- tendenciájában világosan igazodik a megyei könyvtárak helyismereti kutató-kutatásszervező feladataihoz, amennyiben a Fejér megyei helyismereti kutatómunkának néhány év alatt jelentős fórumává nőtt, ahol nemcsak könyvtárosok publikálnak.

Annak ellenére, hogy maga a megyei könyvtár ma még nem sorolható (nem utolsó sorban nyomasztó férőhely-gondjai következtében) az "A" típusu közművelődési könyvtárak csoportjának kiemelkedő intézményei közé, hirdatójával kétségtelenül példát mutat az igényes kiadványi tevékenységre.

B. NAGY Ernő